

In 't kort

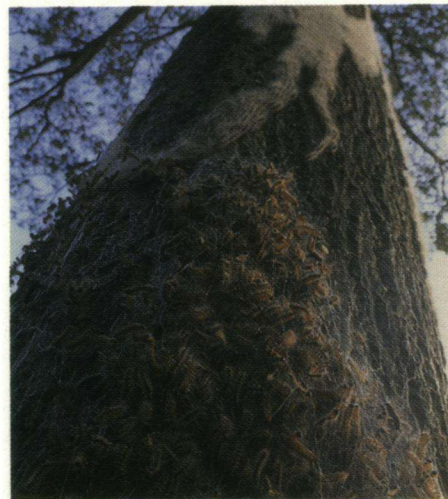
De Eikenprocessierups op zijn retour

De afgelopen jaren heeft de Eikenprocessierups (*Thaumetopoea procesionea*) zich in het zuiden van Nederland explosief uitgebreid. Vooral in de jaren 1995 en 1996 is op sommige plaatsen in Noord-Brabant en Limburg de populatie verdubbeld of zelfs verdrievoudigd. De snelle verspreiding door het Brabantse land wordt vooral toegeschreven aan de laanbeplantingen van eik, die het landschap doorkruisen. Langs deze lintvormige structuren kunnen vlinders zich in enkele jaren verspreiden en nieuwe gebieden koloniseren. Natuurlijk hebben ook andere processen een rol gespeeld bij de massale ontwikkeling van de Eikenprocessierups. De gunstige weersomstandigheden van de laatste decennia en het ontbreken van voldoende natuurlijke vijanden hebben hier zeker een rol bij gespeeld.

Vanaf het einde van de zomer van 1996 was op verschillende plaatsen in Brabant een teruggang van de plaag te zien. In sommige gebieden werden bomen volledig ontbladerd, waardoor de rupsen van de Eikenprocessierups voedselgebrek kregen en zich niet konden verpoppen. Heel duidelijk was te zien dat er on-

der de vlinders veel zogenaamde 'hongerexemplaren' aanwezig waren, die minder vitaal zijn en dus een populatie verzwakken. De ontwikkeling van parasieten - met name sluipvliegen (*Tachinidae*) - is explosief gegaan in 1996. In het voorjaar van 1997 werden dan ook zeer veel sluipvliegen waargenomen, waardoor in gebieden waar de soort al enigszins op zijn retour was een soort 'overkill' door parasieten ontstond. Het voorjaar van 1997 resulteerde door de koude en regenachtige omstandigheden bovendien op veel plaatsen in een vrij hoge sterfte onder de jonge rupsen van de Eikenprocessierups. Uiteindelijk bleven kleine groepen rupsen over en van massale groepen dieren, zoals die in 1995 en 1996 optraden, was geen sprake meer.

Naast ongunstige weersomstandigheden en grote hoeveelheden parasieten, heeft ook de gecoördineerde beheersingscampagne zijn vruchten afgeworpen. Door een gerichte monitoring in het vroege voorjaar was het mogelijk de betrokken beheerders goed te informeren over het tijdstip van eventueel ingrijpen. Bijzonder belangrijk was het feit dat in natuur- en bosgebieden de Eikenprocessierups niet werd bestreden. Hierdoor was het mogelijk dat parasieten zich ongestoord konden ontwikkelen om in omringende beplantingen hun werk te doen. Door deze geïntegreerde aanpak is het gelukt om in dichtbevolkte gebieden de overlast door brandharen te minimaliseren en andere insectensoorten te ontzien.

Massale groepen Eikenprocessierupsen zijn in 1997 niet meer gezien.

FOTO: HAROLD VAN DE OETELAAR

Gezien het zeer geringe aantal gevangen vlinders in 1997 lijkt het erop dat de Eikenprocessierups in de komende jaren wederom geruisloos uit onze fauna zal verdwijnen, om vervolgens wellicht over opnieuw ruim honderd jaar weer de kop op te steken.

Henk Stigter,
Plantenziektenkundige Dienst, Wageningen